

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Prognose for landbrugets økonomiske resultater 2012-2014

September 2012

INDHOLD	SIDE
Sammendrag	2
Resultatopgørelse	
Heltidsbedrifter	3
<i>Bedste tredjedel af heltidsbedrifterne</i>	5
Alle bedrifter	6
Følsomhedsberegninger	7
Aktiver, gæld, investeringer og likviditet	
Heltidsbedrifter	8
Alle bedrifter	9
Bilag 1: Prisforventninger og forudsætninger	11

SAMMENDRAG

Fortsat fremgang i landbrugets økonomi – særlig udsigt til fremgang for svin og pelsdyr

De senere års forbedring af landbrugets driftsresultater fortsætter. En gennemsnitlig heltidsbedrift forventes at opnå et driftsresultat på mellem 500.000 og 600.000 kr. i 2012 og 2013. Det svarer til en fremgang på over 100.000 kr. i forhold til 2011. Resultatet er før aflønning af ejerens arbejdskraft og egenkapitalen.

Inklusiv personlig indtjening uden for landbruget mv. ventes virksomhedens samlede økonomi at vise et resultat på ca. 800.000 i 2012 og 2013.

Fremgangen bæres i høj grad af produktionsgrenene svin og pelsdyr. Også planteavlerne har haft fremgang på baggrund af stærkt stigende priser på planteprodukter i de seneste måneder. Mælkeproducenternes indtjening derimod er fortsat utilfredsstillende.

Årsagerne til de forbedrede resultater for svine-, plante og pelsdyrproducenter ift. 2011 er blandt andet:

- Efterspørgsel efter kvalitetsfødevarer på flere af Danmarks vigtigste eksportmarkeder på trods af global vækstafmatning.
- Et efterhånden eftergivende udbud efter de senere års stramme produktionsøkonomi samt nye, strammere krav til produktionsforholdene inden for blandt andet sohold.
- En skarp forsyningsbalance, hvor selv mindre udsving i udbud eller efterspørgsel afstedkommer større prisudsving – i øjeblikket overvejende til gavn for det samlede landbrug.
- Der foregår til stadighed en styrkelse af effektiviteten og produktiviteten i landbruget.
- Lav vækst og inflation samt kapitalflugt til Danmark her medført lavere finansieringsudgifter. De lavere renter modgås dog i nogen grad af højere bidragssatser og rentemarginaler.
- I prognoseperioden er der tillige et væsentligt mindre tab på finansielle kontrakter end 2008-2010.

Der er fortsat meget stor spredning i virksomhedernes resultater. Således ventes den bedste tredjedel af heltidsbedrifterne at opnå et resultat på 1,5 - 1,7 mio. kr. pr. bedrift i hele prognoseperioden.

KONTAKTPERSON:

Erhvervsøkonomisk chef Klaus Kaiser

T +45 8740 5175

M +45 2013 5175

E kak@vfl.dk

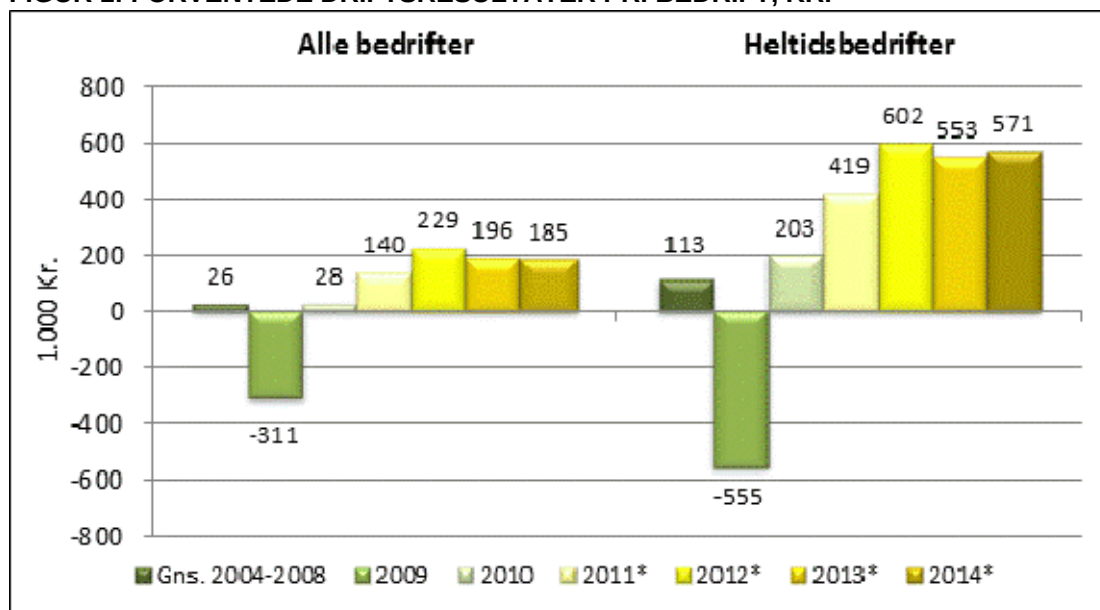
RESULTATOPGØRELSE

Heltidsbedrifter

Heltidsbedrifternes indkomst ventes at vise en markant fremgang i forhold til de foregående år. Niveaue for indkomsterne forventes i hele prognoseperioden at ligge væsentligt højere end de gennemsnitlige driftsresultater i perioden 2004-2011.

Figur 1 viser det forventede driftsresultat, og resultatopgørelsens hovedposter fremgår af Tabel 1 nedenfor.

FIGUR 1: FORVENTEDE DRIFTSRESULTATER PR. BEDRIFT, KR.

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

Heltidsbedrifters gennemsnitlige overskud ventes at nå ca. 600.000 kr. pr. bedrift i 2012. Der tages fortsat udgangspunkt i de foreløbige tal for 2011, men der ventes kun marginale ændringer i de endelige tal.

Driftsresultatet ventes at forblive mellem 500.000 og 600.000 kr. i 2013 og 2014. Driftsresultatet er opgjort før aflønning af ejerens arbejdskraftindsats og før aflønning af egenkapitalen.

Indregnes den personlige indkomst, nettorenteindtægter mv. uden for landbruget samt indtægter fra anden virksomhed – hvilket udtrykker virksomhedens samlede økonomi – opnås et positivt resultat før skat på ca. 800.000 kr. pr. heltidsbedrift i perioden 2012 til 2014.

I forhold til prognosen fra juni 2012, ventes indtjeningen i 2012 og 2013 at blive på omtrent samme niveau. Den senere tids udsving i landbrugets produktpriser har dog medført ændringer i den relative indtjening mellem forskellige driftsgrene. Således påvirkes planteavlere og pelsdyrproducenter positivt af prisbevægelserne, mens andet dyrehold rammes i forskellig grad af højere foderpriser. Svineproducenterne har udsigt til et svagt forringet bytteforhold, mens mælkeproducenternes bytteforhold forringes noget mere.

Også på omkostningssiden rammes bedrifterne forskelligt, for eksempel med hensyn til de høje priser på brændstof, lønninger og finansielle omkostninger.

Det lidt højere niveau for driftsresultatet stammer hovedsaglig fra dækningsbidraget i kraft af et bedre bytteforhold for især planteproducenter og mink. De generelt høje produktpriser (bortset fra mælk) understøttes af en skarp forsyningsbalance og ventes for størstedelens vedkommende at forblive høje i hele prognoseperioden. Efterspørgslen efter fødevarer er fortsat stærk på en række af Danmarks vigtigste eksportmarkeder og i de nyudviklede lande. Samtidig begrænses udbuddet af de senere års stramme produktionsøkonomi og nye skrappe krav til produktionsforholdene, herunder 2013-kravene om løsgående drægtige søer. Endvidere forventes de seneste års forbedringer af produktiviteten at fortsætte.

TABEL 1: RESULTATOPGØRELSE PR. HELTIDSBEDRIFT

1.000 Kr.	Gns. 2004-2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*
<i>Produktion:</i>							
Antal, vejet**	14.320	12.919	12.411	12.600	12.300	12.000	11.700
Årskøer	36	42	45	45	46	47	48
Producerede slagtesvin	1.445	1.401	1.570	1.600	1.664	1.730	1.800
Årssøer	77	85	90	88	90	92	95
Areal, ha	122	139	140	145	148	151	154
<i>Resultat:</i>							
Bruttoudbytte	3.070	3.379	4.469	5.036	5.483	5.713	5.621
Stykomkostninger	-1.367	-1.749	-2.009	-2.256	-2.456	-2.680	-2.478
Dækningsbidrag	1.733	1.629	2.461	2.780	3.027	3.033	3.142
Kontante kapacitetsomkostninger	-840	-1.141	-1.235	-1.346	-1.422	-1.480	-1.536
Afskrivninger	-370	-460	-460	-494	-503	-507	-511
Resultat af primær drift	543	28	766	940	1.102	1.046	1.095
Afkoblet støtte	330	379	355	390	402	410	418
Finansieringsudgifter i alt	-689	-962	-917	-911	-902	-902	-943
Driftsresultat, landbrug	113	-555	203	419	602	553	571
- heraf konjunktur			29	67	102	-18	0
Personlig indtjening	168	186	213	218	224	229	235
Årets resultat før skat	286	-435	460	654	838	795	817
<i>Nøgletal:</i>							
Afkastningsgrad – landbrug, pct.***	1,7	-0,2	2,5	3,1	3,7	3,4	3,5
Lønningsevne, kr./normtime	46,5	-133	38	69	100	85	91

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** En revision af opgørelsesmetode for antallet af landbrug øger antallet af heltidsbedrifter med ca. 400 i 2011, primært minkavlere.

*** Afkastningsgraden blev første gang opgjort i 2009. For 2004-2008 er i stedet anvendt "forrentning af landbrugsaktiver". Forskellen består i, at forpagtede værdier indgår i "forrentning" og ikke i afkastningsgrad. Endvidere er der i perioden 2004-2008 anvendt et simpelt gennemsnit af bedriftenes faktiske forrentningsprocent i stedet for en gennemsnitsbedrift, som ligger til grund for prognoseperioden.

Den europæiske gældskrise og udsigten til lav vækst og lav inflation har medført markante rentefald. Finansieringsudgifterne er dog nogenlunde uændrede på grund af højere bidragssatser og rentemarginaler, og det forventes at disse fortsat vil udgøre en stor del af finansieringsudgifterne i de kommende år.

Sektorprognosen er et resultat af prognoser for de enkelte driftsgrene, hvoraf de største fremgår af Tabel 2:

TABEL 2: DRIFTSRESULTATER FOR GENNEMSITLIGE HELTIDSBRUG*

1.000 kr.	2010	2011*	2012*	2013*	2014*
Svineproduktion*	32	239	603	797	1024
Kvægbedrifter*	-75	197	52	117	111
Planteproduktion*	262	277	414	334	251
Mink	1.583	2.073	3.115	1.892	1843
Heltidsbrug (alle)	203	419	602	553	571

* Der forekommer afvigelser i forhold til driftsgrensprognoserne, da der her er indregnet samtlige bedrifter inden for driftsgrenen, og ikke en udvalgt gruppe. Der henvises i øvrigt til prognoserne for driftsgrenenes resultater på Landbrugsinfo.dk/okonomianalyser.

Der er stor spredning mellem driftsgrenenes resultater. Pels- og svineproducenter opnår gennemsnitligt set gode driftsresultater i hele prognoseperioden. Mælkeproducenter har utilfredsstillende resultater.

Bedste tredjedel af heltidsbedrifterne

Også inden for hver driftsgren er der store forskelle på resultaterne. Den bedste tredjedel af bedrifterne har i lighed med tidligere år udsigt til et særdeles positivt resultat i hele prognoseperioden.

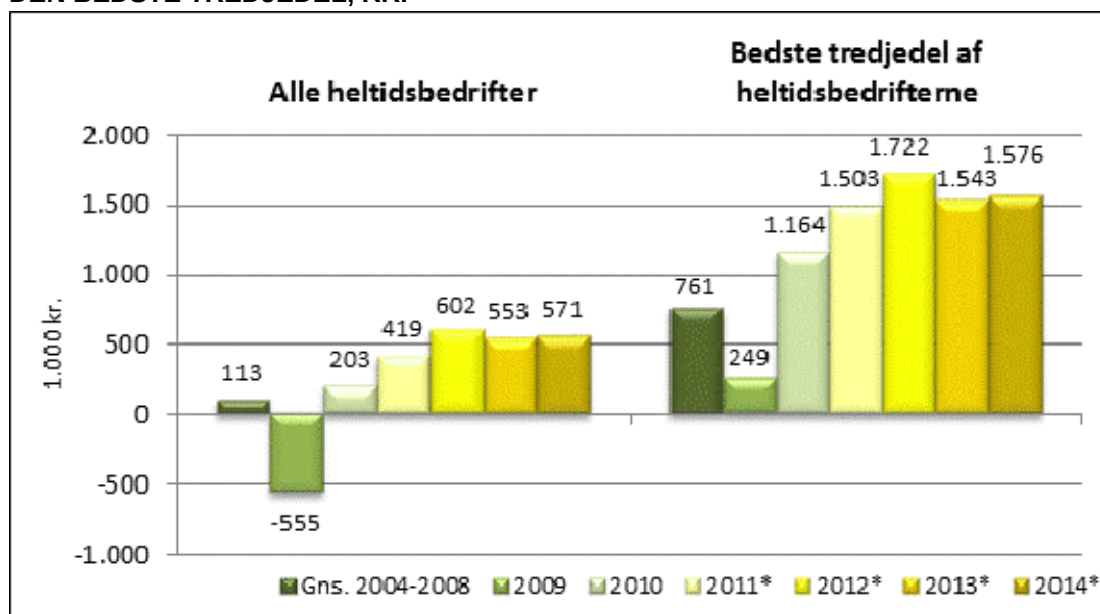
TABEL 3: DRIFTSRESULTAT FOR GENNEMSITLIGE HELTIDSBRUG OG BEDSTE TREDJEDEL*

1.000 Kr.	Gns. 2004-2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**	2014**
Alle heltidsbrug	113	-555	203	419	602	553	571
Bedste tredjedel af heltidsbrug	761	249	1.164	1.503	1.722	1.543	1576

* Der henvises til analysen "Voksende spredning i landbrugets indtjening", som kan findes på Landbrugsinfo.dk/okonomianalyser.

** Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

En landmand tilhørende den bedst indtjenende tredjedel forventes at kunne opnå en indtjening fra landbrugsdriften på 1,5-1,7 mio. kr. i hele prognoseperioden.

FIGUR 2: FORVENTEDE DRIFTSRESULTATER PR. BEDRIFT FOR ALLE HELTIDSBEDRIFTER OG DEN BEDSTE TREDJEDEL, KR.

Alle bedrifter

Driftsresultatet ventes at vise en klar fremgang i perioden 2012 til 2014 i forhold til de foregående år. Forbedringen skyldes især et bedre bytteforhold. Indtjeningsniveauet forventes i hele perioden at ligge højere end den gennemsnitlige indtjening i perioden 2004-2011.

Tabel 4 viser resultatopgørelsens hovedposter.

TABEL 4: RESULTATOPGØRELSE PR. BEDRIFT - ALLE BEDRIFTER

1.000 Kr.	Gns. 2004-2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*
<i>Produktion:</i>							
Antal, vejet**	36.182	31.889	32.165	31.390	30.760	30.150	29.500
Årskøer	14	17	18	18	19	19	20
Producerede slagtesvin	612	589	648	669	683	697	750
Årssøer	31	34	35	36	36	37	38
Areal, ha	67	75	78	81	82	83	84
<i>Resultat:</i>							
Bruttoudbytte	1.398	1.563	2.170	2.345	2.556	2.649	2.599
Stykomkostninger	-597	-801	-979	-1.023	-1.110	-1.208	-1.123
Dækningsbidrag	800	762	1.191	1.322	1.446	1.432	1.505
Kontante kapacitetsomkostninger	-416	-573	-657	-686	-725	-754	-783
Afskrivninger	-176	-236	-247	-260	-262	-263	-264
Resultat af primær drift	208	-46	286	376	458	423	430
Afkoblet støtte	152	204	203	219	225	230	234
Finansieringsudgifter i alt	-323	-468	-462	-454	-454	-457	-479
Driftsresultat, landbrug	26	-311	28	140	229	196	185
- heraf konjunktur			10	22	53	-	-
Personlig indtjening	304	332	334	347	356	364	374
Årets resultat før skat	285	13	402	501	594	571	568
<i>Nøgletal:</i>							
Afkastningsgrad – landbrug, pct.***	0,9	-0,1	0,2	0,9	1,4	1,1	1,1
Lønningsevne, kr./normtime	15	-190	-40	-7	31	16	16

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** Efter en revision af opgørelsesmetode for antallet af landbrug, er antallet opjusteret med ca. 200 bedrifter, primært pelsavlere.

*** Afkastningsgraden blev første gang opgjort i 2009. For 2004-2008 er i stedet anvendt "forrentning af landbrugsaktiver". Forskellen består i, at forpagtede værdier indgår i "forrentning" og ikke i afkastningsgrad. Endvidere er der i perioden 2004-2008 anvendt et simpelt gennemsnit af bedrifternes faktiske forrentningsprocent i stedet for en gennemsnitsbedrift, som ligger til grund for prognoseperioden.

Det gennemsnitlige driftsresultat pr. bedrift ventes at blive på omkring 200.000 kr. i hele prognoseperioden. Driftsresultatet er opgjort før aflønning af ejerens arbejdsindsats og egenkapital.

Indregnes den personlige indkomst, nettorenteindtægter mv. uden for landbruget samt indtægter fra anden virksomhed opnås et positivt resultat før skat mellem 550.000 og 600.000 kr. pr. bedrift i prognoseperioden.

Det forventede driftsresultat ligger på niveau med prognosen fra marts 2012.

Akkumuleres gennemsnitsbedriftenes resultat, stiger den samlede indtjening for landbrugserhvervet fra 0,9 mia. kr. i 2010 til mellem 4,4 og 7,0 mia. kr. i perioden 2011 til 2014. Medregnes indtjening uden for landbruget forventes den samlede indtjening at stige fra 13 mia. kr. til ca. 17 og 18 mia. kr. i perioden.

TABEL 5: RESULTATOPGØRELSE PÅ SEKTORNIVEAU*

Mia. kr.	Gns. 2004-2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**	2014**
Driftsresultat, landbrug	1,0	-9,9	0,9	4,4	7,0	5,9	5,5
Årets resultat før skat	10,3	0,4	13,0	15,7	18,3	17,2	16,8

* jf. definitioner, Bilag 1.

** Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

Følsomhedsberegninger

De senere år har markedsforholdene for landbrugsprodukter været meget svingende, og prisudviklingen meget ustabil. Ligeledes har renterne udvist store udsving. Det afspejler sig i prognoserne i form af øget usikkerhed om driftsresultaterne.

For nogle af de væsentligste priser er der i Bilag 1 anført kommentarer til baggrunden for prisestimatet. I tabellen nedenfor er der angivet følsomhedsberegninger for ændringer i centrale priser og renter.

TABEL 6: DRIFTSRESULTATERNES FØLSOMHED PR. BEDRIFT, 2012

1.000 Kr.	Alle bedrifter	Heltidsbedrifter
Mælkeafregning stiger 10 øre/kg	17	40
Foderpriser stiger 10 procent	-45	-155
Svinenotering stiger 1 kr./kg	52	134
Pris på smågrise stiger 10 kr./stk.	11	25
Renten stiger 1 procentpoint*	-91	-173

* Der forudsættes et parallelskifte for hele rentekurven.

Der er stor forskel på, hvordan og i hvilken udstrækning ændringer i priser og renter påvirker landbrugssektoren. Ændres produktpriserne, rammer det i reglen kun en del af landbruget. Ændringer i produktpriserne kan derfor slå kraftigt igennem i den enkelte produktionsgren, men kun moderat i hele landbrugssektoren.

Kornpriserne har udvist stor volatilitet i de senere år. Ændringer i kornpriserne påvirker landbruget bredt, men på forskellig vis. Ved en stigning i kornprisen tjener planteproducenterne, mens animalske producenter taber, i den udstrækning de ikke er selvforsynende med foder. Det er den situation, vi har oplevet de seneste måneder.

Ændringer i renten påvirker alle bedriftstyper i samme retning. Det ses af tabellen, at landbruget som helhed er meget eksponeret over for en ændring i renterne på grund af det forholdsvis høje gældsniveau. En stigning i renten på et procentpoint vil således medføre et fald i driftsresultatet på 173.000 kr. for heltidsbedrifter.

AKTIVER, GÆLD, INVESTERINGER OG LIKVIDITET

Heltidsbedrifter

Op gennem 00'erne steg landbrugets gældsætning kraftigt. Det forventes nu, at gælden stagnerer eller falder let i prognoseperioden. Det skyldes blandt andet et lavt investeringsniveau efter en længere periode med store investeringer. Desuden er indtjeningen blevet forbedret. Endvidere er såvel ejendomspriserne som antallet af ejendomshandler faldet. Endelig omsættes der formentlig relativt flere højt belånte ejendomme. Vanskeligere adgang til kapital er medvirkende til at begrænse investeringsniveauet og aktiviteten på ejendomsmarkedet.

Heltidsbedrifternes gældsprocent forventes at falde fra 66,6 procent i 2010 til 63,5 procent i 2013, dog er gældsprocenten ligesom "Aktiver i alt" og "Egenkapital" i Tabel 7 afhængig af aktivernes værdiansættelse, hvorom der i øjeblikket hersker en del usikkerhed.

TABEL 7: AKTIVER, GÆLD, INVESTERINGER OG LIKVIDITET PR. HELTIDSBEDRIFT

1.000 Kr.	Gns. 2004-2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*
Fast ejendom**	15.596	21.978	21.985	22.884	23.424	24.061	24.704
Landbrugsaktiver i alt	19.916	27.750	27.163	27.969	28.579	29.294	30.009
Aktiver i alt	23.086	29.610	28.881	31.054	31.792	32.642	33.490
Realkreditlån	-9.170	-13.586	-13.725	-14.271	-14.271	-14.271	-14.271
Bank-/sparekasselån	-948	-3.714	-2.763	-2.736	-2.935	-3.145	-3.355
Gæld i alt	-12.726	-18.482	-19.236	-20.333	-20.532	-20.742	-20.952
Egenkapital	10.360	8.871	7.153	8.184	8.722	9.362	10.001
Investeringer i alt	-1.637	-993	-755	-971	-873	-989	-989
Likviditet før inv.***	162	-9	341	525	673	779	780
<i>Nøgletal:</i>							
Soliditetsgrad (pct.)****	42,9	30,0	24,8	26,4	27,4	28,7	29,9
Gns. gældsprocent	57,1	62,4	66,6	65,5	64,6	63,5	62,6

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** I prognoseperioden forudsættes det, at ejendomspriserne følger den generelle inflationsudvikling.

*** Approksimation i årene 2004-2009.

**** Indtil 2009 er soliditetsgraden lig 100 minus gældsprocent. Fra 2009 er hensættelser til skat fratrullet egenkapitalen, inden der divideres med det samlede antal aktiver.

Realkreditgælden skønnes at udgøre ca. 70 procent af heltidsbedrifternes samlede gæld frem til 2013.

Ca. 84 procent af den samlede gæld er med variabel rente. Dette forventes ikke at ændre sig nævneværdigt i prognoseperioden.

Investeringsomfanget er blevet nedbragt, så investeringer ekskl. jord nu ligger omtrent på niveau med afskrivningerne. Det forholdsvis lave investeringsniveau skyldes, at landbruget har haft et højt investeringsniveau i de senere år, og nu har større fokus på konsolidering. Derudover har landbruget oplevet en længere

periode med beskeden indtjening, et fald i egenkapitalen samt kreditmæssigt stramme vilkår, der gør det vanskeligt at fremmedfinansiere investeringer. Kreditadgang og -vilkår udgør et stort usikkerhedsmoment for heltidsbrugene i forbindelse med investeringsprocessen.

Investeringerne ventes at udgøre under halvdelen af det gennemsnitlige investeringsniveau i perioden 2004-2008. Dele af heltidsbrugene har oparbejdet et investeringsbehov i disse år – særligt inden for svineproduktion, hvor 2013-kravene for den sidste del af de fortsættende smågriseproducenter nu presser sig meget på.

Heltidsbedrifternes investeringskvote (se definition i Bilag 1) ligger betydeligt lavere end i 2004-2008, hvor den udgjorde 7,1 procent. Investeringskvoten ventes at ligge omkring 2,5 procent i prognoseperioden. Historisk har den gennemsnitlige investeringskvote for heltidsbedrifter ligget lidt under 7 procent. I forhold til produktionsapparatets størrelse vil investeringsomfanget således være relativt lavt i de kommende år.

Alle bedrifter

TABEL 8: AKTIVER, GÆLD, INVESTERINGER OG LIKVIDITET PR. BEDRIFT – ALLE BEDRIFTER

1.000 Kr.	Gns. 2004-2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*
Fast ejendom**	8.807	12.929	14.211	14.411	14.702	15.037	15.376
Landbrugsaktiver i alt	10.803	15.706	16.318	16.304	16.613	16.970	17.328
Aktiver i alt	13.113	17.071	17.643	18.774	19.183	19.645	20.109
Realkreditlån	-4.694	-7.089	-7.573	-7.931	-7.931	-7.931	7.931
Bank-/sparekasselån	-473	-1.857	-1.306	-1.296	-1.454	-1.584	-1.741
Gæld i alt	-6.406	-9.571	-10.362	-10.926	-11.083	-11.213	-11.370
Egenkapital	6.706	6.037	5.438	5.995	6.247	6.580	6.887
Investeringer i alt	-722	-492	-459	-490	-447	-503	-503
Likviditet før invest.	-	-	182	277	290	374	346
<i>Nøgletal:</i>							
Soliditetsgrad (pct.)***	48,7	35,4	30,8	31,9	32,6	33,5	34,2
Gns. gældsprocent	51,3	56,1	58,7	58,2	57,8	57,1	56,5

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** I prognoseperioden forudsættes det, at ejendomspriserne følger den generelle inflationsudvikling.

*** Indtil 2009 er soliditetsgraden lig 100 minus gældsprocent. Fra 2009 er hensættelser fratrasket egenkapitalen, inden der divideres med det samlede antal aktiver.

Også for alle bedrifter er der udsigt til et lille fald i gældsætningen i prognoseperioden. Årsagerne er de samme som anført ovenfor for heltidsbedrifter, dvs. et lavt investeringsniveau, forbedret indtjening, faldende ejendomspriser og antal handlede ejendomme samt omsætning af relativt flere højt belånte ejendomme. Vanskeligere adgang til kapital er ligeledes medvirkende til at begrænse investeringsniveau og aktiviteten på ejendomsmarkedet.

Der er udsigt til, at landbrugets gældsprocent vil falde lidt i de kommende år fra 58,7 procent i 2010 til 57,1 procent i 2013. Det skal dog nævnes, at gældsprocenten er afhængig af aktivernes værdiansættelse, hvorom der i øjeblikket hersker en del usikkerhed.

Realkreditgælden udgør ca. 73 procent af alle bedrifternes gæld frem til 2013. Ca. 82 procent heraf er med variabel rente. Dette forventes ikke at ændre sig nævneværdigt i prognoseperioden.

På sektorniveau er gælden nogenlunde uændret på 333 mia. kr. fra 2010 til 2013.

TABEL 9: AKTIVER, GÆLD OG INVESTERINGER PÅ SEKTORNIVEAU

Mia. kr.	Gns. 2004-2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	2014*
Aktiver i alt	474	544	567	589	590	592	593
Gæld i alt**	-232	-305	-333	-343	-341	-338	-335
Egenkapital***	243	192	175	188	192	198	203
Investeringer i alt	-26	-16	-15	-15	-14	-15	-15

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

** Jf. definitioner i Bilag 1.

*** Differencen mellem aktiver og hhv. gæld og egenkapital skyldes hensættelser til udskudt skat.

Investeringsomfanget er blevet nedbragt, så investeringer i bygninger, maskiner, inventar mv. nu er omtrent på niveau med afskrivningerne. Det forholdsvis lave investeringsniveau skyldes, at landbruget i en længerevarende forudgående periode har haft et højt investeringsniveau, og derfor af konsolideringsmæssige hensyn reducerer investeringerne. Derudover har landbruget oplevet en længere periode med beskeden indtjening, et fald i egenkapitalen samt kreditmæssigt stramme vilkår, der gør det vanskeligt at fremmedfinansiere investeringer. Udsigten til bedre indtjening i de fleste driftsgrene kan afstedkomme let øgede investeringer.

Landbrugssektorens aktivmasse ventes nogenlunde uændret i prognoseperioden på ca. 590 mia. kr. Egenkapitalen ekskl. hensættelser ventes at have nået bunden på 175 mia. kr. i 2010 og vil herefter stige til ca. 200 mia. kr. i 2013. Stigningen forudsætter en moderat fremgang i aktivpriserne.

Den viste fremskrivning til 2013 med et omtrent uændret gælds niveau og stigende egenkapital forudsætter, at virksomhedernes adfærd er nogenlunde uændret i forhold til 2010 og 2011, dvs. at der fortsat føres en relativt restriktiv ekspansions- og investeringsadfærd.

Bilag 1: Prisforventninger og forudsætninger

Prognosen for år 2012-2014 bygger på forudsætningerne gengivet i Tabel 1.

Tabel 1: Prisforventninger

	2009	2010	2011	2012*	2013*	2014*
<i>Mælkeproduktion</i>						
Mælkepris (kr./kg standard mælk)	2,10	2,39	2,64	2,52	2,65	2,55
Mælkeydelse pr. ko (stigning i pct. pa.)	1,00	1,00	-1,00	1,00	1,00	1,00
<i>Svineproduktion</i>						
Svinekød (kr./kg)	9,33	9,83	10,69	11,71	12,60	12,00
30 kg beregnet smågris (kr./stk.)	328	337	358	389	425	441
7 kg beregnet smågris (kr./stk.)	192	203	211	228	249	268
Grise pr. årsso	27,5	28,2	29,3	29,9	30,5	31,1
<i>Planteproduktion</i>						
Foderhvede (kr./hkg.)	91	98	145	154	156	142
Foderbyg (kr./hkg.)	91	94	142	154	156	142
Maltbyg (kr./hkg.)	117	101	167	171	171	167
Raps (kr./hkg.)	222	229	331	350	350	325
Kartofler, konsum (kr./hkg.)	95	112	129	78	80	80
<i>Foder mv.</i>						
Soyaskrå (kr./hkg.)	235	230	248	284	350	271
Foderhvede (kr./hkg.)	98	105	154	170	172	158
Foderbyg	93	103	154	172	172	158
Rapsskrå (kr./hkg.)	141	134	159	192	209	165
Gødning (indeks)	172	161	189	184	180	180
Brændstoffer (indeks)	148	187	229	248	255	255
<i>Økologiske produkter</i>						
Mælkepris	2,71	2,97	3,22	3,07	3,20	-
Oksekød – ældre køer (281-300)	-	18,02	20,74	24,15	25,90	-
Foderbyg – økologisk (kr./hkg.)	139	184	276	267	265	-
Kraftfoder, høj pct. (kr./hkg.)	404	352	385	412	441	-

* Prognose fra Videncentret for Landbrug samt Landbrug & Fødevarer.

Prognosen for 2014 er behæftet med stor usikkerhed. Både på grund af prognoseperiodens længde og den meget usikre konjunktursituation. Prognosen for 2014 bygger derfor på forsigtige forudsætninger, herunder pejlinger fra FAO/OECD's forventede prisbevægelser, og er udelukkende at betragte som retningsgivende.

Salgspriser

Tørken i USA's majs-og sojabælte har konsekvenser for årets afgrødeproduktion og for **afgrødepriserne**. Det amerikanske landbrugsministerium har foretaget en kraftig nedjustering af høstudsigten for majs i USA på trods af, at der dyrkes et rekordstort areal.

Den globale sojaproduktion nedjusteres også løbende pga. tørken i USA, men forventes dog at blive bedre end sidste år - hvor Sydamerika ligeledes var tørkeramt - og på størrelse med forrige år. Høsten i Sydamerika ventes også at blive større end de foregående 2 år på grund af øgede arealer. Det er især prisen på sojaskrå, som med en stigning på 50 pct. i forhold til gennemsnitsprisen i 2011 har trukket sojaprisen op i 2012.

På hvedemarkedet ventes Ruslands produktion at blive på 17 mio. tons mindre end sidste år og 2,5 mio. tons mindre end i 2010, hvor den lille høst førte til eksportrestriktioner og højere hvedepriser på verdensplan. Indtil videre afviser de russiske myndigheder dog at have planer om at standse eksporten.

Efter de store udsving i afgrødepriserne har flere lande markeres, at der i stedet for støttereduktion nu som minimum er brug for at opretholde det nuværende støtteniveau og øge mulighederne for koblet støtte.

Der er stor debat om anvendelsen af afgrøder til energiproduktion. I USA er målsætningen at erstatte 10 pct. af benzinen med bioethanol. Det kræver, at 40 pct. af majshøsten i et normalår anvendes til ethanol.

Prisen på mælk i EU følger verdensmarkedet, som er præget af få store udbydere (New Zealand, EU, USA, Australien og Argentina) og få store importører (Rusland, Kina, Japan samt lande i Nordafrika og Mellemøsten). Dominansen af få store udbydere og få store importører gør verdensmarkedet følsomt.

Mælke markedet var i første halvår 2012 præget af ubalance mellem udbud og efterspørgsel. Alle de store udbydere øgede produktionen, mens efterspørgslen stod i stampe i EU og Nordamerika, som følge af krisen. Selvom efterspørgslen steg udenfor disse områder, kunne den ikke følge stigningen i udbuddet. Ubalancen på verdensmarkedet førte til fald i mælkeprisen. Fremadrettet vil efterspørgslen fortsat være præget af lav vækst i USA og Europa, hvorfor efterspørgslen skal trækkes af landene udenfor Europa og Nordamerika.

På den nordlige halvkugle er mælkeproduktionen på det seneste faldet mere end normalt for sæsonen som følge af de meget høje foderpriser og det meget varme vejr, og tilsyneladende stagnerer/falder produktionen nu. På den sydlige halvkugle har New Zealand netop startet en ny sæson, og meget taler for, at produktionen her vil boome først på sæsonen. Omvendt er det mindre sandsynligt, at vejrforholdene vil være ligeså gode som i 2011/12, hvilket vil dæmpe produktionen på den sydlige halvkugle.

Samlet set ventes mælkeprisen at stige fra 2012 til 2013.

Svinenoteringen er stigende. Årsagen er primært et faldende udbud på grund af markante fald i slagtningerne i en række EU-lande. Tilsyneladende ser vi nu det ventede fald i svinebestanden i EU. Desuden har vi siden medio juli måned haft en bedre vejsituation i Nordeuropa. Det har gavnet efterspørgslen efter grillprodukter og samtidig sænket grisenes tilvækst og yderligere medvirket til at reducere udbuddet af svinekød. Endelig er eksporten ud af EU blevet styrket af den svækkede euro.

Når vi kommer ind i 2013, må det forventes, at udbuddet af svinekød på verdensplan reduceres yderligere, da økonomien i svineproduktionen mange steder er forværret på grund af stigningen i foderpriserne. Herudover vil produktionen af svinekød i EU fortsat også blive påvirket nedad af såvel de nye EU-krav om løsgående drægtige søer, der træder i kraft 1. januar 2013, som den kendsgerning, at svineproducenterne har haft en rekordlang periode med dårlig økonomi i svineproduktionen.

Købspriser

Vedr. afgrødepriser – se ovenfor.

Prisen på *handelsgødning* ventes at falde marginalt tilbage i fra det nuværende niveau i 2012 og 2013. Niveauet vil dog fortsat være forholdsvis højt på grund af stor efterspørgsel og høje energipriser.

Priserne på *bekæmpelsesmidler, reparation og vedligeholdelse* samt *tjenesteydelser* forventes generelt at følge den almindelige prisudvikling i prognoseperioden.

Der hersker stor geopolitisk og konjunktuel usikkerhed om *energipriserne*. Prognosen bygger på nogenlunde uændrede priser i forhold til det aktuelle niveau i juni 2012.

Konjunktur og renter

Udviklingen på rentemarkederne domineres i øjeblikket af den europæiske gældskrise samt den globale økonomi, som befinder sig i en periode med vækstafmatning i de vigtige økonomiske centre, USA, Europa og Kina.

De sydeuropæiske lande har vanskeligt ved at servicere gælden og befinder sig i recession på grund af høje renter, store offentlige besparelser samt meget stramme kreditforhold. De nordeuropæiske lande er generelt mindre gældsatte og nyder godt af kapitaltilflugt og historisk lave renter. Alligevel er væksten svag og peger nedad, da eksporten og tilliden blandt forbrugere og virksomheder er ramt, ligesom der føres en stram økonomisk politik for at konsolidere de offentlige finanser og opretholde de finansielle markeders tillid.

Prognosen bygger på en forudsætning om, at de udviklede økonomier generelt set fortsat vil opleve svag, men positiv vækst i hele prognoseperioden, og inflation vil ikke blive et tema i denne periode.

Reformprocessen i euro-området har midlertidigt øget tilliden til euroen, og sænket renterne i risikolandene. Vi mangler dog at se arrangementet fungere i praksis, og udviklingen vil derfor ikke umiddelbart få den store betydning for de danske renter på kort sigt. Så længe gældskrisen, svag konkurrenceevne og den svage vækst i de sydeuropæiske lande fortsætter, vil Danmark fortsat være tilflugtssted for kapital.

Da vækstudsigterne i USA, Asien og Europa tilsvarende ikke forventes forbedret, vil de lave danske renter - både korte og lange - fortsætte. Kun ved afgørende skridt mod en finanspolitisk union, hvis et eller flere svage lande forlader euroen, eller hvis den globale vækst overrasker positivt, kan de danske renter stige væsentligt.

Som følge af reformprocessen i euro-området kan de danske renter stige lidt i takt med at flugt-effekten aftager. Det kan ikke udelukkes, at Danmarks Nationalbank ensidigt hæver renterne. Gennemslaget til markedsrenterne vil dog være begrænset.

Tabel 3 viser, hvilke renteforudsætninger prognosen bygger på.

Tabel 3: Renter inkl. bidrag mv.

	2010	2011*	2012*	2013*	2014*
Realkredit, fast, dkr.	5,31	5,43	4,93	4,93	5,03
Realkredit, flex, dkr.	2,59	2,62	2,26	2,04	2,14
Realkredit, flex, euro	1,87	2,17	2,31	2,25	2,35
Finanslån, valuta	4,86	5,15	5,48	5,36	5,46
Kassekredit, dkr.	6,50	7,00	7,38	7,20	7,30
Banklån, dkr.	5,67	6,00	6,39	6,29	6,39

* Prognose fra Videncentret for Landbrug

Datamateriale

Resultaterne er vejede, så de er repræsentative for hele landbruget i henhold til den seneste landbrugstælling fra Danmarks Statistik. I alt indgår 7.922 bedrifter i analysen, hvis resultater er vejede op til de 31.393 bedrifter, der var i alt i 2011. Heraf er 12.600 heltidsbedrifter.

Bedrifterne, der indgår, skal være på mindst 10 ha, eller værdien af et 'standardoutput' (omsætning) skal være på mindst 15.000 euro. Årsrapporten skal derudover indeholde privatøkonomiske data.

Indkomstprognoserne for 2012-2014 er lavet på baggrund af regnskaberne i DLBR's regnskabsdatabase for 2011 – baseret på en foreløbig vægtning - samt prognoser for salgs- og købspriser, hvor baggrunden for prognoserne fremgår af Landbrug & Fødevarers publikation "Markedsvurdering for landbrugsproduktion". Det bemærkes, at 2011 resultaterne er foreløbige.

Analysen indeholder en særskilt opgørelse for heltidsbrug. Heltidsbrug står for ca. 85 pct. af den samlede landbrugsproduktion. Et heltidsbrug er defineret som et brug, hvor årets produktion kræver en arbejdsindsats, der er på mindst 1.665 normtimer.

Fra og med 2010 har EU besluttet at ændre klassifikationen af bedriftstyper (Planteavl, kvæg, svin, pelsdyr, fjerkræ). Som en følge heraf ændrer Videncentret for Landbrug i lighed med Danmark Statistik tilsvarende principperne for klassifikation af bedriftstyper, så de er i overensstemmelse med EU-standard.

Tidligere er bedrifterne som udgangspunkt klassificeret efter, hvor minimum to tredjedele af standarddækningsbidraget stammede fra. Nu bliver tilhørsforholdet afgjort af, hvor minimum halvdelen af omsætningen genereres.

I landbrugstællingen 2011 fra Danmarks Statistik indgår også minkfarme med et mindre jordtilliggende som landbrug. Det gjorde de ikke tidligere. Derfor er det forventede antal heltidsbedrifter for 2011 på 12.600 mod tidligere ca. 12.400.

Definitioner

Afkastningsgrad: Resultat af primær drift plus afkoblet støtte minus ejeraflønning, divideret med landbrugsaktiver (gennemsnit primo og ultimo). Viser forrentningen af landbrugsaktiverne.

Alle bedrifter: Inkluderer alle bedrifter over 10 ha eller med et standard-dækningsbidrag over 60.000 kr.

Investeringskvote: Investeringer i alt divideret med aktiver i alt. Udtrykker investeringsniveauet i forhold til produktionsapparatets størrelse.

Likviditet før investeringer: Årets resultat minus private udtræk minus tilbageførsel plus/minus ændring i beholdninger.

Lønningsevne: Driftsresultat før renter plus afkoblet EU-støtte minus forpagtningsafgift og minus 4 pct. forrentning af landbrugsaktiver (gennemsnit primo og ultimo) divideret med antal normtimer (dog reduceret med timer aflønnet af maskinstation). Viser mulighed for afkast til kapital og arbejde.

Soliditetsgrad: Egenkapital ultimo minus hensættelser til skat i procent af samlede aktiver ultimo.

Gældsprocent: Gæld (ekskl. hensættelser) i procent af samlede aktiver som gennemsnit af primo og ultimo.

Årets resultat: Driftsresultat plus nettoindtjening uden for landbruget.

VIDENCENTRET FOR LANDBRUG

Økonomi

Agro Food Park 15   T +45 8740 5000
Skejby   F +45 8740 5010
DK 8200 Århus N   vfl.dk

PARTNER I

DLBR®

DANSK
LANDBRUGSRÅDGIVNING